

S. S. Karaman

Yüksek Lisans Öğrencisi, Pamukkale Üniversitesi, Denizli, Türkiye
(e-mail: saadetsena@hotmail.com)

Denizli Tavas İlçesinin Doğuma İlişkin Geleneksel Adet, İnanç ve Uygulamaları

Özet

Bu çalışmada Denizli'nin Tavas ilçesindeki doğum öncesi, doğum anı ve doğum sonrasındaki inanış ve ritüeller ele alınmıştır. Araştırma sırasında ilçede yaşayan kadınlardan yaşadıkları tecrübelerle dayanarak kadınlar ve bebeklerle ilgili derleme yoluyla bilgiler tespit edilmiştir. Bölgedeki halkın doğum ile ilgili inançları kendi içerisinde değerlendirilmiş ve Anadolu gelenekleri yanında Türk dünyasındakilere yakın âdet ve geleneklerin de bulunduğu tespit edilmiştir. Bebeğin *cinsiyetini* belirlemek için kullanılan yöntemler, annenin hamilelik döneminde sakınması gereken durumlar, bebeğin *göbek bağının* gömülmesi, bebeği *beşiğe* yatırma, doğumdan sonraki kırk *günlük lohusalık* döneminde annenin ve bebeğin tehlikeye açık olduğu düşüncesi ile *kötü ruhlardan* (albasma, albastı, albıs, albız, alkarısı vb.) korunması, *tuzlama*, *kırklama*, kırk çıktıktan sonraki ziyaretler *kırk uçurma*, Denizli Tavas ilçesinde adı *gövet* olarak bilinen küçük kutlama, ilk çıkan diş için yapılan bir tören olan *diş hedîği* ya da *diş buğdayı*, gibi uygulamalar hakkında ayrıntılı bilgiler ortaya konulmuştur. Bu inanış ve uygulamalar doğum öncesi süreçten başlayarak doğum anı, doğum sonrası dönemlerde de uygulanmış ve kültürümüzde önemli bir yer edinmiştir. Sonuç olarak bu uygulamaların varlığının bilinmesi halkın kültürüne bağlılığını, eski sistemleri günümüze kadar nasıl muhafaza ettiğini göstermektedir. Bu çalışmada özeldir Denizli Tavas ilçesinden derlemeler yapılmış, genelde Anadolu ve Türk dünyasının ortak uygulamaları ele alınıp değerlendirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Denizli, Tavas İlçesi, doğum, gelenek, görenek, inanç ve adetler

S. S. Karaman

Master student, Pamukkale University, Denizli, Turkey
(e-mail: saadetsena@hotmail.com)

Denizli Tavas District Traditional Birth Traditions, Faith and Applications

Abstract

In this article, the moment of birth beliefs and rituals after birth are discussed in Tavas district of Denizli. During the research, based on the experience of women living in the county, information about women and infants was proved through compilation. The belief about the birth of the people in the region was evaluated within themselves and traditions near the Turkish world were identified in addition to the Anatolian traditions. The ceremony for the first tooth, such information was revealed. These beliefs and practices starting from prenatal process have also been applied in the post-natal period and have gained an important place in our culture. The detailed information is given about the methods used to determine the gender of the baby, the situations that the mother should avoid during pregnancy, burying the baby's umbilical cord, lay the baby in the cradle, the idea that the mother and the baby are vulnerable against bad spirits (albasma, albastı, albıs, albız, alkarısı etc.) during the forty days of postpartum period, salting, "kırklama", visiting baby after 40 days, then the celebration in honor of the first tooth of a baby known as a little ceremony in the district of Denizli Tavas. As a result, the knowledge of the existence of these practices shows the commitment to the culture of the people and how it maintains the old system to the present. In this study, compilations were made from Denizli Tavas district. In general, the common practices of Anatolia and the Turkish world were taken from the town of Tavas in Denizli.

Keywords: Denizli, Tavas district, birth, tradition, belief and customs, practices

Giriş

İnsanoğlu doğar, büyür ve ölür. Bu evrelerin ilki, hayata başlangıcımızın ilk adımı büyük bir mucize şeklinde nitelenen doğum hadisesidir. Dünyaya gelen her çocuk ailesinin, akrabasının, toplumunun sevinç kaynağıdır. Çünkü her çocuk bir neslin devamıdır, ocağı devam ettirir. Bu sebeple doğum üzerine birçok inanış, adet ve uygulama toplumumuzda gelenekselleştirilerek günümüze kadar getirilmiş ve tüm canlılığıyla korunmuştur. Günümüzde tıbbın sağladığı olanakları geçmişte ebeler, ya da köyün içinde saygın kişiler ellerinden geldiğince uygulamaya çalışmışlardır. Eski dönemlerdeki yoğun hayatın içerisinde anneler evde, tarlada doğumu ebe yardımıyla ya da kendi kendilerine gerçekleştirir ve hayatlarında hiçbir farklılık yokmuş gibi günlük hayatlarını devam ettirirlermiş. Bu yüzdendir ki doğum hayat akışı içinde normal bir süreç, olgudur.

A. Doğum Öncesi İnanışlar, Uygulamalar

a. Cinsiyet Belirleme

Doğum öncesi inanışlara göre bebeğin cinsiyeti annenin yediği yiyeceklerden, vücudunun aldığı şekilden tahmin edilebilir. Anne hamilelik süresince tatlı yiyeceklere yönelir ve karnı sivri olursa erkek, ekşi yiyeceklere yönelir ve karnı nispeten yuvarlak olursa kız çocuğu olacağına inanılır. Eskiden beri süregelen bu inanış halk arasında günümüzde de oldukça yaygındır. Denizli’de bebeğin cinsiyetini belirlenmesi için uygulanan bir uygulama da şu şekildedir: Annenin haberi olmadan bir örtünün altına makas, diğer bir örtünün altına ise bıçak yerleştirilir. Anne odaya alınır, bıçağın üzerine oturursa erkek, makasın üzerine oturursa kız bebeği olacağına inanılır¹.

b. Hamileliğe İlişkin İnançlar

Annenin hamileliği boyunca yememesi gereken ve dokunmaktan kaçınması gereken yiyecekler mevcuttur. İnanca göre annenin tavşan eti yemesi bebeğin dudağında yarıklar oluşturur. Sakız çiğnerse bebeğinin tip olarak sığana benzeyeceği söylenir². Kaçınması gereken bu yiyeceklerden biri de ciğerdir. Ciğere dokunan bir anne kendi vücudunun herhangi bir bölgesine yanlışlıkla bile dokunursa, doğacak bebeğinin vücudunda annenin dokunmuş olduğu yerde bir iz, leke olacağına dair bir inanç hala yaşamaktadır. Ve bu birçok annenin sakındığı bir durumdur. Batıl olarak görülse de bu durumun gerçekten olduğuna birçok anne tanık olmuştur. Anne hamile iken hayvanın kellesinden veya kelle ile yapılan yemeklerden yememeli, uzak durmalıdır.

¹ Fatma Hanım Karaman (46): Serbest çalışan, ilkokul mezunu, Tavaslı. Derleme: 18.11.2018.

² Zennur Çavuşlu (74): Ev hanımı, ilkokul mezunu, Tavaslı. Derleme: 08.11.2018.

İnanışa göre, kelle ve kelle ile yapılan yemeklerden yer ise bebeği sümüklü olur. Bazı yörelerde ise kelle yiyen annenin bebeğinin akıllı olacağına inanılır. Kemiklerin yapısında bulunan sıvı ile bebeğin burun sıvısı ilişkilendirilmiştir. Yenmesi durumunda bebekte güzellik unsurlarından biri kabul edilen gamzenin oluşacağına inanılan bir yiyecek de ayvadır. Anne ayva yer ve kendi yanaklarına çukur açar gibi dokunursa (Bazılarına göre başka biri annenin haberi yokken annenin yanağına dokunursa) bebeği ganzeli doğar¹.

Hamile kadın cenaze evine gider ve ölen kişiyi görürse doğacak çocuğu uğunur. Bebek ağlarken kendinden geçip bir süre sessiz, soluksuz kalır ve adeta morarır². Anne cenaze evinde gerilip korktuğu için çocuğun bu hale geldiği düşünülür. Annenin hamilelik döneminde saç kestirmekten uzak durması söylenir. İnanışa göre saçını kestirdiğinde bebeği kısa ömürlü olur.

B. Doğum Sırasındaki İnanış, Uygulamalar

Anadolu kültüründe doğumla ilgili inanış ve uygulamalar oldukça fazladır. Fakat bölge bölge farklılık gösterir. Bunlardan bazıları şu şekildedir: Annenin saç örgüsünü çözmek, evde kilitli bir şey bırakmamak, komşulara sabun ve tuz dağıtmak. Doğum yaklaştığında çevreye doğumun kolay olması düşüncesi ile sabun ve tuz dağıtılır³. Sabun ile ilgili olarak yapılan farklı bir uygulama da şu şekildedir: Çocuk sahibi olamayan annelerin göbeğinin kaydığı düşünülür. Eğer göbeğinde kayma varsa bebeği olmaz. Bu durumda annenin göbeği üzerine sabun koyularak ince bir bez ile çevrenir. Sabunun kayganlık özelliği vücut üzerinde etki eder. Farklı bir uygulama da şu şekildedir; doğum sırasında eve gelen ebe doğumun kolaylaşması için annenin karnının üzerine açık bir kilit atar⁴. Bu âdete Denizli Tavas yöresinde pek sık rastlanmasa da uygulandığı görülmüştür.

C. Doğum Sonrası İnanışlar, Uygulamalar

a. Doğum

Doğum yapan anne doğumun ardından abdest alır, bebeği emzirmek için üç ezan vakti bekler⁵. Yeni doğan bebeğe sarılıktan koruması için şekerli su, ıhlamur gibi içecekler içirilir. Ayrıca sarılıktan korumak için, bebeğin yüzü ilk günlerde sarı bir tülbent ile örtülür.

b. Göbek Bağı

İnanışa göre göbek bağı bebeğin karakterini, kariyerini belirleyici

¹ Zennur Çavuşlu (74): Ev hanımı, ilkokul mezunu, Tavaslı. Derleme: 05.11.2018.

² Mahnur Tuzcu (66): Ev hanımı, ilkokul mezunu, Tavaslı. Derleme: 06.11.2018.

³ Neriman Şimşek (43): Serbest çalışan, ilkokul mezunu, Tavaslı. Derleme: 24.11.2018.

⁴ Mahnur Tuzcu (66): Ev hanımı, ilkokul mezunu, Tavaslı. Derleme: 06.11.2018.

⁵ Zennur Çavuşlu (74): Ev hanımı, ilkokul mezunu, Tavaslı. Derleme: 08.11.2018.

niteliktedir. Aileler göbek bağı üzerinden dilekte bulunur gibi bir tavır sergiler. Bebeğin göbek bağı gömülür. Eğer eve gömülürse, bebek ailesine bağlı, bir cami avlusuna gömülürse imanlı, okula gömülürse ise eli kalem tutan bir kişilik olacak inancı hâkimdir. Bazı adetlere göre ise bu göbek bağı çocuk evden uzaklaşmasını diye gömmek yerine evin çatısından aşağı atılır¹.

c. Beşik

Bebekler genelde ağaçtan veya demirden yapılmış beşiklerin içinde büyütülür. Bebek bu beşiğe yatırılmadan önce beşiğin içine ortası oyulmuş yatak takımı yerleştirilir. Beşiğin ortası deliktir ve tuvaletini yapması için Denizli'nin Tavas ilçesinde *silbinç*, *Sarayköy- Babadağ İlçelerinde sımkiç* olarak adlandırılan

bir kap yerleştirilmiştir². Bu kabın etrafı bebeği rahatsız etmeyecek şekilde ince bir tülent ile sarılır. Bebek içine yatırılır ve cinsiyetine göre idrarını silbince yapmasını sağlayan aparat takılır. Erkek bebek için olanı *sibek* diye adlandırılır. Bebeğin bacakları ve kolları ayrı ayrı *bağırdağ* diye adlandırılan geniş bir kumaş parçası ile sarılır, beşiğin üzeri de bebeğin üşümemesi ve ışısız ortamda uyuması için bir örtü ile örtülür³. Kış aylarında bebeğin üşümemesi için silbincin içine sönmeye yakın kül veya ısıtılmış kil konur. Yaz aylarında ise muşamba üzerine bez, bezin üzerine beyaz kil toprağı serip bebeği içine sararlar ve bebek tuvaletini bunun içine yapar⁴. Bu uygulama ile anneler bebeklerinin altını kuru tutmuş ve sağlıklı bir uyku uyumasını sağlamış olurlar. Günümüz modern çağı ile kıyaslandığında eskiden uygulanan bu işlemin ne kadar sağlıklı olduğunu görmekteyiz.

ç. Tuzlama

Üç veya yedi gün içinde göbek bağı düşen bebeğin ilk banyosu yaptırılır. İlk banyo yaptırılırken bebek tuzlanır. Bebek tuzlama Anadolu'da çok yaygın eski bir gelenektir. Bu işleme *tuzlama* adı verilir. Günümüzde tercihe göre bazı aileler hala bu geleneği yeni doğan bebekte uygulamaktadır. Tuzlama, bebeğin pişik olmaması ve yetişkin olduğunda terinin kokmaması amacı ile yapılır. Tuz ince öğütülür, temiz bir bezin üzerine serilir. Hoş koku vermesi için tuzun içine öğütülmüş karanfil eklenir. Bebek içinde tuz ve karanfil olan beze sarılır, kundaklanır. Bebeğin tuz içerisinde kalma süresi ailenin isteğine bağlıdır, iki üç saat veya bir gün bekletilebilir. Bebeğin eklem yerleri, koltuk altları, kulakları tuz ile ovulur

¹ Neriman Şimşek (43): Serbest çalışan, ilkokul mezunu, Tavaslı. Derleme: 24.11.2018.

² Beşiğe konan bu kaplar hakkındaki bilgiler Zennur Çavuşlu, Dudu Güler adlı kişilerden derlenmiştir.

³ Zennur Çavuşlu (74): Ev hanımı, ilkokul mezunu, Tavaslı. Derleme: 08.11.2018.

⁴ Neriman Şimşek (43): Serbest çalışan, ilkokul mezunu, Tavaslı. Derleme: 24.11.2018.

ve durulanır. Bebek cesaretli olsun diye ciğer kavrulur, misafirlere ikram edilir.

d. Lohusalık, Albastı, Kırkbasar Meselesi

Doğumdan sonraki kırk gün *lohusalık dönemi* olarak adlandırılır. Türk toplumlarında anne ve bebeğin ilk kırk gün çeşitli tehlikelere açık olacağına inanılır ve önemli tedbirler alınır. Kırk günün sonunda anne ve bebek yıkanarak kırklanmış, arınmış olur.

Bütün Türk kavimlerinde inanılan, eskiden günümüze ulaşan ve günümüzde de önemli bir rol taşıyan ilah, ruhlardan biri Al ya da Albastı'dır.

Aynı karakteri bütün Türk toplumlarında taşıyan bu kötü ruh, farklı coğrafyalarda, farklı inanışlarda Alkarısı, Albastı, Albız, Albıs, Almış, Abası gibi hemen hemen aynı adları taşımaktadır. Bu ruh, yeni doğum yapmış kadınlara, bebeklere musallat olur. Bütün Türklerde bu ruh dişidir, hoppa, hilekar ve yalancıdır. İnanişaya göre, yeni doğum yapmış lohusanın ciğerini alıp götürür suya atar, kam, baksı ve ocaklı adamlardan, tüfek sesinden ve kırmızı renkten korkar¹. İnsanlar albasmasından korunmak için bir kısmı İslamî, bir kısmı eski Türk inancıyla bağlantılı tedbirler alırlar. Doğumdan sonra kırmızı renkli lohusa şerbetinin dağıtılması, annenin başına bağlanan kırmızı renkli kurdele nazarı ve bu kötü ruhu uzaklaştırmak için yapılan bir uygulamadır. Kırklı çocuğun beşiğindeki yastığın altına makas, bıçak, iğne gibi kesici ve metal eşyalar ve küçük bir Kur'an- ı Kerim koyulur². Lohusa kadın düğün izlemez, gelin görmez görürse kırk basar³. Yeni doğum yapan iki kadın kırkı çıkmadan birbiriyle görüşmez, görüştükleri takdirde ikisinin kırkı birbiri ile karışır, kırk basar. Karşılaşan anneler bu durumdan kurtulmak için kendileri duş alırlar, bebeklerinin bezini değiştirirler⁴. Lohusa kadın ve bebek kırk gün dışarı çıkmaz.

e. Kırklama, Kırk Çıkarma

Bebek doğduktan sonra kırk gün boyunca her salı veya cuma günü ebe eve gelir, bebeği yıkar. Kırk fincan su ölçülür, çevreden kırk adet küçük taş toplanır, toplanan taşlar annenin yüzüğü ile birlikte bir kesenin içine koyulur ve yıkanacağı suyun içine atılır. Ölçülen su her banyoda aşılansarak tekrar tekrar kullanılır. Kırk gün boyunca her hafta bu işlem devam eder.

¹ Abdülkadir , İnan, "Al Ruhu Hakkında Türk Mitolojisinde Köklü Bir Ruh", *Türk Tarihi Arkeolojisi ve Etnografya Dergisi*, 1933, s.160-167.

² Zennur Çavuşlu (74): Ev hanımı, ilkokul mezunu, Tavaslı. Derleme: 05.11.2018.

³ Mahnur Tuzcu (66): Ev hanımı, ilkokul mezunu, Tavaslı. Derleme: 06.11.2018.

⁴Emine Hanım Kocaman (74): Ev hanımı, ilkokul mezunu, Tavaslı. Ayşe Kocaman (45): Ev hanımı, ilkokul mezunu, Tavaslı . Derleme: 05.11.2018.

Yirminci günde yapılan bu yıkama işlemi *yarı kırk* adı ile adlandırılır. Bebek kırk günlük olduğunda ölçülen sudan bir miktar annenin yıkanması için ayrılır. Büyükanneler bebeği bu su ile yıkarken aynı anda anne de kendisine ayrılan suyu aşılıyarak yıkanır. Anne ve bebek kırkıncı gün yıkanırken birbirini görmemelidir, uğursuzluk getireceğine inanılır¹.

f. Kırk Uçurma

Kırkı çıkan anne ve bebek kırk uçurma adı verilen ziyaretlere başlar. Yakın akraba ve dostlar ziyaret edilir. Yapılan bu uygulamaya halk arasında “*kırk uçurma, kırk çıkarma, kırklama, kırk merasimi, töreni*” adı verilir. Ziyaret edilen evlerden tatlı dilli olsun diye şeker, uzun ömürlü olsun diye un, bereket bolluk getirsin diye bozuk para, yumurta gibi evde bulunan küçük hediyeler verilir. Bebeğe bol nasip, bereket ve baht getirmesi dileğiyle verilen bu hediyelere Denizli Tavas çevresinde *sıçanlık* adı verilir.

g. Gövet

Bebeğin doğumundan bir süre sonra bebeğin anneannesi bebek ve annenin ihtiyaçlarını karşılar. Aile büyüklerine küçük hediye bohçaları hazırlar. Eve misafir davet edilir, hazırlanan tüm eşyalar misafirlere sergilenir. Bu adete Tavas ilçesinde “*gövet*” adı verilir. Gövette mevlit okunur, dua edilir ve davet edilen misafirlere yemek verilir².

h. Diş Buğdayı

Bebeğin ilk dişlerinin görülmesiyle birlikte Anadolu ve Türk halklarında görülen *diş buğdayı* ya da *diş hediği* adı verilen bir tören düzenlenir. Bebeğin yeni çıkan dişini fark eden ilk kişi bebeğe hediye alır. Aile büyükleri toplanır. Pişirilen *tuzlumba, hedik veya dişlik* adındaki buğday komşulara dağıtılır, eve gelen misafire ikram edilir. Pişirilen buğday tabak tabak komşulara dağıtılır, komşular bu tabağı iade ederken içine bozuk para atar. Yere serilen bir bezin üzerine bebek oturtulur ve başından aşağıya buğday serpilir. Başında kalan buğdaylar ise bir ipe dizilerek omzuna takılır veya boynuna geçirilir. Amaç, bebeği nazardan korumak ve dişlerinin düzgün şekilde çıkmasını sağlamaktır. Kalan diğer buğdaylar kuşlara verilir, bolluk ve bereketin artması, çocuğun hayatı boyunca doğaya faydalı olması temenni edilir. Tepsinin üzerine makas, ayna, tarak, kalem, kitap gibi objeler koyulur. Bebek bunların arasından bir tanesini seçer, seçtiği objeye göre bebeğin gelecekte seçeceği mesleği yorumlanır. Eve gelen misafirlere bebek için iyi dileklerde bulunup dualar eder ve hediyelerini verirler.

¹Zennur Çavuşlu, Emine Hanım Kocaman ve gelini Ayşe Kocaman’ dan Denizli Tavas İlçesindeki Çocuk Tuzlama Adeti hakkındaki yapılan görüşmeden elde edilen bilgilerdir. Derleme: 05.11.2018.

²Fatma Hanım Karaman (46): Serbest çalışan, ilkököl mezunu, Tavaslı. Derleme: 23.11.2018.

Karşılaştırma ve Değerlendirme

Anadolu ve Türk dünyasında benzer ve ortak inanışlar görülür. Türk halk biliminde nasıl ki evlenme, ölüm ve diğer alanlardaki ilişkiler benzerlik gösteriyorsa doğum gelenekleri için de aynı benzerliğin varlığı bilinmektedir. Türk toplumunda doğum inançları aynı kökten beslenmiştir, daha sonra ufak tefek farklı uygulamalar söz konusu olsa da Türk boylarında doğum geleneklerinin uygulanması konusunda bir ortaklık söz konusudur. Tüm Türk toplumlarında annelik kutsal sayıldığından hamile kadına karşı büyük bir ilgi ve saygı gösterilir. Annenin aşerdiği gıdaların temini inanışa göre oldukça önemlidir, aşerdiğini yemezse bebeğinde bir kusur, eksiklik olur. Anne adayının yediği yiyeceklere göre cinsiyet tahmininde bulunmak farklı coğrafyalardaki Türklerde benzerlik göstermektedir. Türklerde ilkler genellikle önemlidir. Bebeğin ilk emeklemesi, yürümesi, dişinin çıkması, konuşması gibi. İlklerle ilgili Türk dünyasında toy adı verilen yemekli törenler eskiden olduğu gibi günümüzde de yapılmaktadır. “Kırklama” inancı hemen hemen tüm Türk topluluklarında var olan ve uygulanan bir inançtır. Anne ve bebeği kırk gün dışarıya çıkarmazlar. Kırk gün sonunda yıkanma, kırklanma işi gerçekleştirilir. Çocuğun olması için yapılan uygulamalarda, hamile kadının yönelimleri ve kaçınmalarında, çocuğun cinsiyetinin anlaşılmasında, çocuğun tuzlanmasında, albasma ve kırk basma inancında toplumda yaşanan değişimi görmek mümkündür. Doğum ile ilgili ritüellerin hemen hemen bütün Türk Dünyası’nda birbirine çok yakın olduğu, genel anlamda Türk dünyasında farklılık gösterse de özünde ve maksadında aynı olduğu oldukça açık bir şekilde görülmektedir.

Sonuç

Doğum ile ilgili uygulama ve inançların değişim, dönüşüm süreci hızlıdır. Çünkü zaman ve çevreye bağlıdır; akan zamanla birlikte gelişir, değişir. Kültürün etkisi altındadır. İlginçtir ki geniş coğrafyaya yayılan Türkler, aradaki mesafe önemsenmeksizin yakın adetleri uygulamaya devam etmişlerdir. Kazakistan, Kırgızistan veya Anadolu’daki inançların birbiriyle benzer olması kişilerin aynı inanç sistemini benimsemiş olmasından kaynaklanmaktadır. Türk toplumunda kadına ve çocuğa verilen büyük değer, onların sağlıklı bir şekilde hayatta kalması için toplumun, aile büyüklerinin elindeki imkânların hepsini kullanarak bu uygulamaları meydana getirmelerinden anlaşılabilir. Eski dönemlerde yaygın olmayan teknoloji ve gelişmemiş sağlık hizmetleri toplumu bu inanç ve uygulamalara yönlendirmiştir. Anadolu’da ve bazı Türk kültürlerinde bu uygulamaların

varyantları ile karşılaşmıştır. Bazı gelenekler geçmişte olduğu gibi devam ederken bazıları değişen çağ ve teknoloji ile farklı bir şekilde ortaya çıkmış yahut yok olmuştur. Örneğin; bebeği tuzlama çok yaygın iken günümüzde sadece belli bir kesim bu uygulamayı devam ettirmektedir. Lohusa anne kırk gün evden çıkmazken günümüzde rahatlamak manasıyla kırkı çıkmamış bir anne ve bebeği dışarı çıkabiliyor. Bu inanış günümüze kıyasla değerlendirildiğinde şunları söylemek mümkündür. Eskiden yapılan bu uygulama ve adetler batıl ya da sağlıksız olarak görülebiliyor. Fakat dönemin şartları çevresinde düşünülünce anne ve bebeğin sağlığı, hayatlarını devam ettirebilmeleri için belirli imkanlar dahilinde yapılmış olduklarını göz önünde bulundurabiliyoruz. Eski dönemlerde sağlık hizmeti ve modern tıp gelişmemiş olduğundan, anne ve bebeğinin kırk gün boyunca kendini toparlamasını ve sosyal hayata adapte olmasını bu kırk günlük süreye bağlamışlardır. Kısacası, elindeki koşullarda yapabileceklerinin en iyisini yapmaya çalışmışlardır. Geleneksel inanış ve adetler bireylerden hareketle topluma tesir etmiş, toplumu yönlendirmiştir. Yaşam devam ettikçe bu döngü devam edecek, yeni koşullar çerçevesinde yeni adet ve geleneksel yöntemler şekillenecektir.

A. Kaynak Kişiler

1. Ayşe Kocaman. 1974 Tavas doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı, Tavasta yaşıyor.
2. Dudu Güler. 1958 Buldan doğumlu, ilkokul mezunu, çiftçi, 1976 yılından beri Sarayköy-Gerali köyünde yaşıyor.
3. Emine Hanım Kocaman. 1945 Tavas doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı, Tavas'ta yaşıyor.
4. Gülsüm Basmacı. 1926 Tavas doğumlu, okuma-yazması yok, ev hanımı, Tavas'ta yaşıyor.
5. Fatma Hanım Karaman. 1973 Tavas doğumlu, ilkokul mezunu, çalışıyor ve 1990 yılından beri Denizlide yaşıyor.
6. Mahnur Tuzcu. 1953 Tavas doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı, Tavas'ta yaşıyor.
7. Neriman Şimşek. 1976 Tavas- Sofular doğumlu, ilkokul mezunu, çalışıyor ve 1997 yılından beri Denizlide yaşıyor.)
8. Zennur Çavuşlu. 1945 Tavas doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı, Tavas'ta yaşıyor.

B. Kaynak Eserler

1. Çalışkan E., Şerife Seher (2017) . “Anadolu Kültüründe Doğum ve Cinsiyet Belirleme Ritüelleri”, *I. Uluslararası Dil ve Edebiyatta Modernleşme ve Gelenek Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, (Ed. Noyan Sema, Kapağan Enver) Karabük: 4-6 Ekim.
2. İnan Abdülkadir (1933). “Al Ruhü Hakkında Türk Mitolojisinde Köklü Bir Ruh”, *Türk Tarihi Arkeolojisi ve Etnografya Dergisi*, 1, Temmuz.
3. Kuşdemir Orhan Fatih. (2004). *Türk Dünyası Halk İnançlarında Karşılaştırmalı Doğum Motifi ve Dr. Yaşar Kalafat'ın Halk Bilimi Çalışmaları*, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
4. Sayar Sait (2011). *Destanlardan Günümüze Doğum, Ölüm Adet ve İnanışlar*, Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
5. Yeşil Yılmaz (2014). “Türk Dünyasında Geçiş Dönemi Ritüelleri Üzerine Tespitler”, *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, c. 3, s. 9.

Андатпа

Мақалада Денизлінің Тавас аймағындағы баланың дүниеге келуіне қатысты салт-дәстүрлер мен рәсімдер туралы айтылған. Аймақ халықының салт-дәстүрлері арқылы Анадолы дәстүрлерімен қатар, түркі әлеміне жақын салт-дәстүрлердің де бар екендігі анықталады. Баланың жынысын анықтауға арналған әдістер, ананың жүктілік кезінде сақтану жағдайы, баланың кіндігі түскеннен кейін оны көміп тастау, баланы бесікке салу, ананың босанғаннан кейінгі қырық күн бойы жаман рухтардан қорғануы, баланы қырық күн бойы тұзды суда жуындыру, баланы қыркынан шығару сияқты т.б. салт-дәстүрлер мен рәсімдерге қатысты материалдарды автор осы аймақ тұрғындарынан жинаған. Бұл нанымдар мен тәжірибелер халықтың мәдениетінде маңызды орынға ие. Зерттеу нәтижесінде халықтың мәдениетке тәуелділігі және бүгінгі күнге дейін ескі жүйелерді қалай сақтайтынына көз жеткізуге болады. Мақала салт-дәстүр құндылықтарының мәнін ашуға бағытталған.

Кілт сөздер: Денизлі, дәстүр, салт, Тавас ауданы, нанымдар мен сенімдер.

(Караман С. С. Денизлі Тавас аймағында сақталған салт-дәстүрлер, нанымдар мен сенімдер және олардың практикада қолданылуы)

Аннотация

В данной статье обсуждаются верования и ритуалы, связанные с рождением ребенка в районе Тавас Денизли. В ходе исследования информация о женщинах и детях была собрана путем компиляции (сбора), основываясь на опыте женщин, живущих в данном районе. Ритуалы, связанные с рождением детей в данном регионе были оценены внутри самих себя, и было установлено, что помимо анатолийских традиций существуют традиции и обычаи, близкие к тюркскому миру. Материалы о традициях и обычаях, обрядах, таких как, обычай определения пола ребенка, способы сохранения беременности женщины, погребение пуповины ребенка, укладка ребенка в колыбель, защита матери от злых духов в течение сорока дней после родов, умывание ребенка в течение сорока дней соленой водой, празднование сорока дней ребенка, проведение небольшого праздника говет, который характерен для района Тавас Денизли, выпадение первого зуба и многие другие автор собирал лично у жителей данного региона. Эти верования и ритуалы, применяемые еще до рождения ребенка, в период родов и послеродовом периоде, занимают важное место в культуре народа. В результате, знание существования данных практик показывает зависимость людей от традиций и культуры, передающие старую систему жизни до сегодняшних дней.

Ключевые слова: Денизли, традиция, обычаи, район Тавас, верования и ритуалы.

(Караман С. С. Традиционные обычаи, ритуалы и их применение в районе Тавас, Денизли)